Kalniškė Hillfort and Settlement

In 2016, a field evaluation and excavation were conducted in organising a technical project for the second stage in the landscaping and adaptation for tourism of Kalniškė (Gargždai, Anielinas) Hillfort (Klaipėda District). 13 test pits (a total of 16 m^2) were excavated: ten at the site of planned new paths and three at the site of a planned carpark. Surveys were conducted in roughly 630 m^2 in the vicinity of the hillfort's eroding S and SW slopes. Burnt fieldstones and pieces of clay daub were found (Fig. 2). A valuable cultural layer or structure was discovered only in test pits 6, 7, 12, and 13. Only the partly thrown potsherd with wavy decoration that was found in test pit 6 was dated more precisely (to the 9th–12th centuries) (Fig. 1).

Agnė Vaitkuvienė,
Olegas Fediajevas

Pivašiūnų piliakalnio papėdės gyvenvietė

2016 m. KPIP tęsė tyrimus Pivašiūnų piliakalnio su papėdės gyvenviete (UK 22617) teritorijoje (Alytaus r, Pivašiūnų sen.), rekonstruojamo kelio 1122 Pivašiūnai–Butrimonys vietoje. Kelias įrengtas šalia piliakalnio P šlaito, kai kur į jį įsirėžęs. Jis kerta P dalyje esančią papėdės gyvenvietę, taip pat šliejasi prie jos V pusės. Apie 840 m ilgio kelio ruožas patenka į piliakalnio su gyvenviete teritoriją ir apsaugos zonas. Iki 2015 m. piliakalnis ir gyvenvietė plačiau netyrinėti, tik žvalgyti.

2015 m. ties saugoma piliakalnio ir papėdės gyvenvietės teritorija kelio griovio vietoje atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu iškasta 19 šurfų, ištiriant iki įžemio bendrai 19 m^2 dydžio plotą. Šurfuose ties piliakalnio P šlaitu užfiksuotas 30 cm storio sluoksnis su degėsiais, bet be radinių. Kasant griovį atlikti žvalgymai. Apie 100 m ilgio atkarpoje ties piliakalnio PR šlaitu nuėmus augalinį gruntą, keliose vietose išryškėjo juodo grunto dėmės su degėsiais, ugnyje buvusiais akmenimis ir smulkiomis lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi šukėmis. Kad nebūtų sunaikintas kultūrinis sluoksnis, tolesni žemės darbai sustabdyti (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 548).

2016 m. kelio Š pusėje apie 100 m ilgio atkarpoje iki įžemio ištirtos 4 įvairaus dydžio perkasos (1–4) ir 1 šurfas (20). Dar 1 šurfas (21) iškastas kelio griovyje už darbų zonos siekiant nustatyti gyvenvietės kultūrinio sluoksnio ribą

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2016 m. tyrimų plotai ir jų numeriai. O. Fediajevo brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – the areas excavated in 2016 and their numbers.

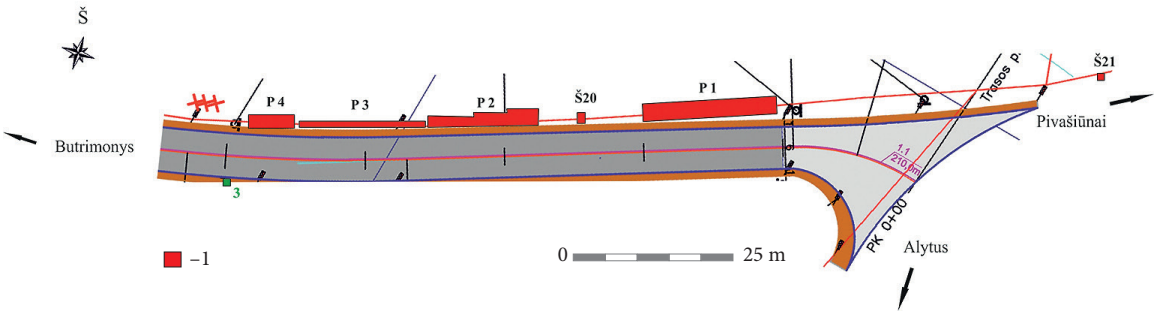

2 pav. Perkasa 1 pasiekus įžemį iš R. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 2. Trench 1 after natural soil was reached, as seen from the E.

3 pav. Duobių pjūviai perkasoje 2 iš V. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 3. The pit sections in trench 2, as seen from the W.

PR pusėje (1 pav.). Bendrai iki įžemio ištirtas 150 m^2 dydžio plotas, dar apie 200 m^2 kasamo griovio teritorija žvalgyta vizualiai ir metalo ieškikliais.

Perkasoje 1 (20x3 m dydžio) po anksčiau nukastu apie 20 cm storio augaliniu sluoksniu fiksuotas nuo kelių iki 30 cm storio archeologinis sluoksnis su degėsiais ir pavienėmis lipdytos keramikos šukėmis. Po juo pasiektas priemolio įžemis (2 pav.), kuriame išryškėjo 5 tamsesnio grunto dėmės – buvę kelmai, kelio ženklų stulpavietės, taip pat viena ūkinė *duobė* (*1*) su angliukais ir lipdyta keramika. Ji netaisyklingo apskritimo formos, apie 70 cm skers-

4 pav. Duobės 2 perkasoje 2 pjūvis. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 4. The section of pit 2 in trench 2.

5 pav. Keramika perkasos 2 duobės 2 dugne. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 5. Pottery in the bottom of pit 2 in trench 2.

6 pav. Perkasa 3 pasiekus įžemį iš PV. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 6. Trench 3 after natural soil was reached, as seen from the SW.

mens, 40 cm gylio, apvalėjančiu dugnu. Šurfe 20 (3x2 m dydžio) ir perkasoje 2 (15x2,5–3,5 m dydžio) po 30–50 cm storio pilko grunto sluoksniu, nuslinkusiu nuo šlaito ar sukasto tiesiant kelią, atidengtas tamsesnio grunto su degėsiais ir radiniais kultūrinis sluoksnis. Gilyn jis tęsėsi nuo 10 iki 40 cm. Po juo pasiektame priemolio įžemyje perkasoje 2 išryškėjo 9 įvairaus dydžio tamsaus grunto dėmės, pavadintos duobėmis 2–10 (3 pav.). *Duobė 2* kiek netaisyklingo ovalo formos, 1,8x1,5 m dydžio, iki 50 cm gylio, apvalėjančiu dugnu ir nuožulniomis sienelėmis. Jos užpilde buvo daug degėsių ir apdegusių akmenų, taip pat keramikos – surinkta daugiau kaip 150 fragmentų, priklausiusių indams grublėtu paviršiumi (4, 5 pav.). Padaryta išvada, kad tai laužavietė, kurioje liko sudužusių puodų. Dvi dėmės, įvardytos duobėmis 5 ir 9, priminė kapų duobes. Jos ištempto ovalo ar stačiakampio užapvalintais kampais formos, 1,7–1,8 m ilgio, 60–70 cm pločio, išilgai orientuotos Š–P kryptimi, apvalėjančiais dugnais. *Duobė 5* – iki 20 cm gylio, joje aptikta šukė. *Duobė 9* – iki 50 cm gylio, joje rasti keli lipdytos keramikos fragmentai. Pirminė prielaida, kad tai kapų duobės, nepasitvirtino. Likusios duobės mažesnės, nuo 20 iki 50 cm skersmens, nuo 20 iki 40 cm gylio. Dviejose rasta po keletą šukių. Likusiose radinių nebuvo, todėl padaryta išvada, kad tai buvusių kelmų liekanos.

Arčiausiai piliakalnio tirtose perkasoje 3 (18x1 m dydžio) ir 4 (6x2 m dydžio) kultūrinis sluoksnis fiksuotas dar po storesniu nuslinkusio grunto sluoksniu. Pirminis jo storis galėjo būti apie 1 m, tačiau dalis nukasta žvyrkelio statybos metu formuojant griovį. Sluoksnis šiose perkasose nuo 30 iki 60 cm storio. Dviejose duobėse, fiksuotose perkasoje 3, sluoksnio storis buvo iki 1 m (6 pav.). Jis šiuose plotuose dar tamsesnis nei anksčiau ištirtuose, jame daugiau degėsių. Abiejuose plotuose surinkta per 100 keramikos grublėtu paviršiumi fragmentų. Paskutiniame šurfe 21 (1x1 m dydžio) fiksuotas iki 30 cm storio mažiau intensyvus sluoksnis su keliomis grublėtosios keramikos šukėmis. Kiek į R nuo jo dar tęsiasi papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, galima nustatyti tik atlikus šioje vietoje žvalgomuosius ar detaliuosius tyrimus. Atkarpoje tarp šio šurfo ir perkasos 1 kelio griovio dugnas pagal projektą seklesnis, todėl jis vertingo kultūrinio sluoksnio nepažeidė. Tai

patvirtino kasant griovį atlikti žvalgymai. Kelio P pusėje, atkarpoje su aptiktu papėdės gyvenvietės sluoksniu griovys nekastas, tyrimai nevykdyti. Po esamu keliu liko nepažeistas ar mažai pažeistas kultūrinis sluoksnis.

Tyrimų metu surinkta daugiau kaip 300 lipdytos keramikos šukių, bendrai svėrusių iki 7 kg. 292 iš jų registruotos. Šukės vidutiniškai 5x5 cm dydžio, kai kurios stambesnės, iki 10x15 cm dydžio. Absoliuti dauguma fragmentų buvo kibiro formos puodų grublėtu paviršiumi, vidutiniškai 10–15 cm storio sienelėmis, su kiek plonesniais pakraštėliais ir tiesiais kakleliais (7 pav.). Molio masėje vyrauja vidutinio dydžio (3–4 mm skersmens) grūsto granito priemaišos. Grublėtoje masėje priemaišos smulkesnės. Grublėtumas stambus, sausas. Po juo nėra brūkšniavimo žymių. Šie požymiai leidžia įvardyti rastą keramiką vėlyvąja grublėtąja ir datuoti ją, taip pat ir papėdės gyvenvietę I tūkst. II puse. 2 keramikos lygiu paviršiumi fragmentai priskirti ypatiesiems radiniams. Tai miniatiūrinis indelis ir neaiškios paskirties indo rankenėlė su skyle gale (8 pav.). Abu priskirti tam pačiam laikotarpiui kaip ir grublėtoji keramika. Trečiasis ypatusis radinys – šlifuoto akmeninio kirvelio, priskirtino neolitui, pusė. Dirbinys labai pažeistas erozijos. Vargu ar jis leidžia patį piliakalnį taip pat datuoti neolitu. Matyt, kirvelį reikia laikyti atsitiktiniu radiniu, kaip ir dar 3 titnaginius – 1 skeltę bei 2 nuoskalas. Iš viso registruoti 296 radiniai. Jie perduoti LNM.

7 pav. Grublėtoji keramika. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 7. Pottery with rough surfaces.

8 pav. Radiniai: 1 – miniatiūrinis indas; 2 – neaiškaus indo rankena; 3 – titnaginė skeltė; 4 – akmeninis šlifuotas kirvelis. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 8. Finds: 1 – a miniature vessel; 2 – a handle from an indeterminate vessel; 3 – the flint blade; 4 – the ground stone axe.

The Settlement Adjacent to Pivašiūnai Hillfort

In 2016, the investigation continued at the site of Pivašiūnai–Butrimonys Road, which is under reconstruction, in the territory of the settlement site adjacent to Pivašiūnai Hillfort (Alytus District) (Fig. 1). Four various-sized trenches and two test pits (a total of 150 m^2) were excavated on the N side of the road (Figs. 2–4, 6). A cultural layer that was from several to 60 cm thick (up to 1 m in pits) and contained late pottery with rough surfaces that dated to the second half of the 1st millennium was recorded during the investigation (Figs. 5, 7). A total of 296 finds were registered in the cul-

tural layer, including earlier finds ascribable to the Neolithic: a ground stone axe, a flint blade, and two flakes (Fig. 8).

Rokas Vengalis

Tyrimai Kernavės senovės gyvenvietėje

2016 m. buvo tęsiami detalieji tyrimai Kernavės archeologinėje vietovėje esančios privačios sodybos teritorijoje. Tyrimai susiję su sodyboje planuojama gyvenamojo namo rekonstrukcija – dalis planuojamo perstatyti pastato ploto buvo ištirta 2013 m., likusi dalis – 2016 m. (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 98–104). 2016 m. iš viso ištirtas 98,05 m^2 dydžio vientisas **plotas 24**, kurio 83,21 m^2 buvo tirta naujai, o likę 14,84 m^2 sutapo su ankstesniais metais tirtais plotais. Plotas 24 ribojasi ir dalinai persikloja su 1997 m. tirtu plotu 16 (*ATL 1996 ir 1997 metais*, 1998, p. 82–86), nuo kurio yra į P, ir 2013 m. tirtu plotu 23, nuo kurio yra į R (1 pav.).

Didžiojoje ploto dalyje paviršius buvo padengtas velėna, jos nebuvo tik nugriauto pastato vietoje (centrinėje ploto dalyje). Čia pamatų perimetre ploto paviršiuje būta supiltinio statybinio grunto sluoksnio. Po velėna ir supiltiniu gruntu slūgsojo 20–25 cm storio tamsiai pilkas humusingo smėlio sluoksnis. Jame aptikta daug radinių, datuotinų priešistoriniais ir ankstyvaisiais istoriniais laikais bei XX a. Tai

1 pav. Tyrinėtos vietos situacinis planas: 1 – 2016 m. tyrinėtas plotas; 2 – ankstesniais metais tyrinėti plotai; 3 – kultūros vertybių ribos. R. Vengalio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavated locations: 1 – 2016 excavated area; 2 – previously excavated areas; 3 – boundaries of the cultural property.

